

בישול אחר בישול [ב']

אינפנאדה – שומן הנימוח

- א. טור וב"י ש"ח טז "ואסור ליתן אינפנאדה...".
- ב. שר"ע ש"ח, טז; ט"ז ס"ק כ; לבוש; מג"א ס"ק מ-מא; לבושי שרד ופמ"ג; ; חיי אדם כלל כ', ז; מ"ב [חז"א, ל"ז, יג, ד"ה הרוצה לחמם; שר"ת אג"מ ח"ד ע"ד, אות ו]. מנחת כהן, משמרת השבת, שער שני, פרק ג'; הגהות רע"א סוף סימן רנ"ג.
- ג. המסת אבקות מבושלות: שבת מב: ביחס למלח (לא מבושל); תוס' שם ד"ה והיינו דרב נחמן (בעיקר בסופו "ומתוך כך"); מרדכי שח; בגדי ישע על המרדכי שם ס"ק יב; דרכי משה ש"ח ס"ק ד; מג"א ס"ק לא; שערי תשובה ש"ח ס"ק ה; מ"ב ש"ח ס"ק עא ושער הציון שם; שר"ע הרב ש"ח יח; שש"כ א, מט, והע' קלח ושש"כ א' נה; לוית חן ש"ח, אות מז [שר"ת מנחת יצחק ח"א סימן נ"ה].
- ד. תוספת ביחס למוליד: שר"ע ש"כ, ט; מג"א ש"ח ס"ק מב; שש"כ י', הע' י, בשם הגרשז"א; שר"ת שבט הלוי ח"ז סימן מ' (שר"ת צ"א, ח"ו ל"ד, כד).
- ה. השלמת נושאי הכלים בטור ושר"ע ש"ח, טז (בית יוסף, מגן אברהם, ט"ז, מ"ב, בה"ל, שעה"צ. ועיון מהיר גם בשערי תשובה).

בישול אחרי אפייה

- א. יראים עמ' קלד: "וכל דבר שנתבשל או נאפה" (עד שורה 2 בעמ' קלה); תועפות ראם שם ס"ק נ (מקור הסמ"ק, בסמ"ק עמ' רפח); הסוגיות המובאות בנדון זה: פסחים מא. "ת"ר במים... ת"ר יכול צלאו"; ברכות לח: "דרש רב נחמן... אפילו ר' יוסי מודה" [תוס' פסחים מא. ד"ה אמר רב כהנא וד"ה עולא]; ראבי"ה ח"א עמ' 256 סימן קצ"ז "בפרק כירה אמרין...".
- ב. טור, ב"י ש"ח ה "וכתב הר' אליעזר ממין... ולא צליה אחר צליה". [אגלי טל אופה [טו] ובעיקר אות יב שם].
- ג. שר"ע ש"ח, ה; באר הגולה; מג"א; מ"ב ובה"ל.
- ד. סתירה בדברי השר"ע: שר"ע ש"ח טו, בה"ל ד"ה והוא; מנחת כהן משמרת השבת, שער שני, פר' ד; ערוה"ש ש"ח, נז; אגלי טל אופה [יח]; חז"א ל"ז ס"ק יד ד"ה סט"ו; שש"כ, א, נט-סב, ובהערות.
- ה. הכנת קפה שחור בשבת (בישול אחרי קלייה): שר"ת יחזה דעת ח"ב סימן מ"ד; שר"ת יב"א ח"ח סימן ל"ה.

יד

מסכת

מרדכי

(דף מב ע"ב - מג ע"ב)

שבת

וגם הנכרים היו מתאספים שם עד-שהיה המת מוטל בציון קצת וכל הדבר לפני הגדולים וזהו ה"ר אליעזר להוציא המת מן הקפינה *ולהציאו ע"י נכרי צבית קרוביו ציוס השבת מפני כבודו ורצייתו מפ' המלניע [שם] דההוא שכנגד דהוה דדוקרת שרא להו ר"ג להוציאו כדמלית על יד ישראל ואם החירו שבות דאית ציה מעשה כלומר שישאל עזמו עושה ק"ו צאמירה לנכרי שבות דלית צה מעשה כגון גבי נדון זה כדאמרין פ' הדר [עירובין דף סח.] גבי ההוא יוקא דאישתפיך חמימי וכו' ולא שני לך צין שבות דלית ציה מעשה וצין שבות דלית ציה מעשה וכו' תנאי [למקן דף קנא.] מחשיבין על המחוס על עסקי המת להציא לו ארון ותכריכין ואומר לנכרי פירוש בשבת לא מציאת במקום פלוני וכו'. ורבינו ברוך ממגנא דן לפניו עד שאתה מדמהו לההוא מעשה דפרק המלניע חדמהו אדרבה לההוא מעשה דפ' כירה דאיתמר מת המוטל בחמה כו' ומשמע התם דטלטול מן הכד שמה טלטול ולדברי הכל אסור [ד] לטלטלו מחמה ללל *לכך נראה לפרש דההוא דפרק המלניע דוקא משום (א) דליקה החירו (ב) ולא כפירש"י שפ' התם שהיה מוטל בציון דליקה וחמה ועוד הקשה לו מהא דאמרין פ' ציה דציה [דף ג.] ופ' חולין [למקן דף קלט:] מת צ"ט ראשון יתעסקו צו עממין מאי אריא ציו"ט אפי' בשבת נמי והשיב ה"ר אליעזר ממין אין הכי נמי ומשום

*[ואפשר שיטעה הטועה לומר דהכי פריך דמי הכי דהתם לא אשכחן שהחירו ע"י נכרי אלא ע"י ככר חיתוק א"כ אסור הוא לטלטלו ע"י הנכרי וכל שכן אסורא דאורייתא דאסור ע"י הנכרי ויחמר האומר דהא ר"ג סבר טלטול נמי אסור ע"י נכרי אפי' היכא דמוטל בחמה כדי שלא יעשה הטועה צה לךרן אזי לפרש את דבריו ואומר דפשיטא דלצה"ג א"א להקשות דאע"ג דאמר' דאסור לישראל לטלטל ואפי' טלטול מן הכד אלא ע"י ככר או חיתוק מנלן דע"י [נכרי] אסור דהתם לא השמיענו בגמרא אלא דע"י [ישראל] אסור כי היכא שהשמיענו בכל אסורי שבת. ולענין אמירה לנכרי חלוי הדבר לפי מה שהוא הדין ר"ל בציור דבר אסור וצאיה דבר מותר ולא כל דין אחר דין אמירה לנכרי אלא דעת ר"ב הוא או שיהא כמה שרא"ס החיר מטעמא דהאיא עובדא דהמלניע שהחיר רב נחמן אפילו ע"י ישראל וקאמר דהואיל ובשבת דרנן מחירין ע"י ישראל ק"ו שיש להחיר אסורא דאורייתא ע"י נכרי דחמיר הוא אסור שבת ע"י ישראל מאסורא דאורייתא ע"י נכרי והאיא ראיא מההיא דפ' הדר דקאמר לא שני לך צין שבות דלית ציה מעשה דהייט [ע"י ישראל] לטות דלית ציה מעשה דהייט [אמירה] לנכרי ואפילו באסורא דאורייתא והייט כפי"ה"ג והוא ו"ל הקשה לו עד שאתה מדמה להאי עובדא דמלניע ואתה מציא ראיא דשבת מותר ע"י ישראל וממנו אתה למד ק"ו לאסור דאורייתא ע"י נכרי אדרבה חדמהו לההוא דפ' כירה שהוא היפך זה דאפילו טלטול דרנן אסור ע"י ישראל וכו' לית לן למילף היתר באמירה לנכרי באסורא דאורייתא וקאמר הלכך נראה לפ' כו' הואיל וחזוין התם צפ' כירה דאפילו טלטול דרנן אסור ע"י ישראל א"כ לריבין אנו לפרש היא דהמלניע דעליקה קא מיייר ואין סומרין זה את זה וא"כ אין להציא ראיא להחיר אמירה לנכרי באסורא דאורייתא. משום חילול:]

בגדי ישע

דאסור דממהר להתבשל ואפי' נמלח מחדש יש לאסור נהי שאינו מתבשל מכל מקום בולע דם כו' ע"ש: (יד) א"א צורך דבר הניטף. ואלבייה דר"י אסור לכפות הסל לפני האפרוחים משום שהוא דבר שאינו ניטל בשבת ואלביא דר"ח מותר מותר להוסיף על מחיצות עראי: (טו) ו"א כפירש"י כו'. ר"ל שרש"י פ' שהן מפני בויין דליקה והן בויין אחר מותר ואינו כן אלא דוקא משום דליקה מותר:

ולהרחיבם פעם שנית כדי [למלוג] צהם שנית או להדיח צהם הקערות שאז נאסר הכל מדמו שנפלט בתוך הכלי צראשונה [ב] וצס"ה-כתבו דמשום הרחקה זו נהגו לרחוך נואר התרגולין יפה יפה:

שח [דף מב ע"ב] *מ"ח הרי הוא בתב"ץ. כתב ראצ"ה הלכה כאיכא דאמרי דמלח אפילו בכלי ראשון נמי לא צביל וכן פי' ר"ח אצל האלפסי (א) חפס שיטחו כלשנא קמא [ב] דבכלי שני נמי צביל (א) ור"י פי' כר"ח דסבירי לפסוק כר"ג (ג) וה"ר דן אמר לי דממלח שלנו דמתקנין אותו ע"י צישול אין לחוש דתניא [למקן דף קמה:] כל צבא צחמין לפני השבת כו' ומ"מ (ב) המחמיר מע"צ שלא ליתן מלח אפילו בכלי שני כל זמן שהיד סולדת צו הואיל ואיכא אסורא דאורייתא צבישול:

שט [שם] (א) *צריכא מ"חא בישראל בבשרא דתורא. משמע דבשרא דתורא לא צשלה אפילו בכלי ראשון אלא ע"י רחיות ומכאן היה משמע (ג) להחיר צשר יבש שרפך אותו בכלי ראשון שהוגבה מעל האור שנה מרחיחיותו ומכל מקום אין להחיר דנהי דהצבר אינו מתבשל דלא שייך צו צישול מ"מ הצבר צולע דם מידי דהוה אכלי דלא שייך צו צישול אפי' צלע ע"י כלי ראשון:

שי (ב) (א) *שאסור צב"ש מדיבנו. וכן פסק הרב ר' אליעזר ממין כרצ חסדא ולא כרבי יתחק דאמר אין כלי ניטל (ד) אלא לצורך דבר שיא הניטל [א]: בחדר שהיה ישן צו מהר"ם היה צו ספרים *ובכל לילה היה עושה מחילה עשרה טפחים גובה צפני הספרים לפי שלפעמים היה משתין צלילה וכל ע"ש היה עושה מחילה מצעוד יום והיה כורך המחילה לצד מעלה ומניחה על המוט ומשיר צה רוחצ טפח וצביל שבת פושטה למטה לפי שצבצת אסור לעשות מחילה כל מחילה שאינה לצניעות צעלמא אסור לעשותה בשבת וראיה מפרק צתרא דעירובין [דף קב.] הנהו דיכרי דהו צי רב הונא דציממא צעו טולא וצבילא צעו אירא אותו לקמיה דרבינא (א) א"ל זיל כרוך צודי' ושייר צה טפח ולמחר פושטה דהוה ליה מוסיף על אהל עראי וספיר דמי והני מילי צמחילה שאינה עשויה לצורך צניעות אצל מחילה שעושה לצניעות צעלמא מותר כגון מחילה שעושין צשעת דהרשה צין אנשים לנשים מותר לעשותה צשבת כדאמרין פרק כל גוגת [שם דף קכז.] לשמואל דעביד לצניעותא צעלמא הוא דעביד גס מותר צשבת לעשות מחילה להגן מפני החמה או מפני הצנה שלא חפול על האדם ועל האוכלים כדמשמע פרק כירה [למקן דף מג:] גבי מת המוטל צחמה דאסור לעשות מחילה צשציל המת אצל צשציל חי מותר:

שיב [דף מג ע"ב] (ב) *מניח ע"יו ככר או תינוק * [דוקא לצורך המת אצל לצורך כהנים או דבר אחר אין מטלטלים ע"י ככר ומבטליו. פי' ה"ר אציגדור כהן או חיתוק, מהר"ם. הגהה מיימוני:]

דמה שצריך ככר או חיתוק היינו דוקא למת ערוס אצל למת צכסותו מטלטלין אותו אגב כסותו (ג) וראיה מפרק צ' דציה [דף כא:] מטלטלין להו אגב כסא כתב ראצ"ה נ"ל אם חוששין שמה יתקשו אצרי ואלו לא יוכל לפושטו ואלו יהיה ציון למת מניח עליו ככר או חיתוק ודומק על הככר עד שיפשוטו אצריו כדחזוין פרק המלניע [למקן דף קכז:] גבי ההוא שכנגד דהוה דדוקרת מפני כבוד המת שריא רב נחמן לאפוקיה לכרמלית ורש"י ו"ל פי' התם משום חשש דליקה החירו וה"ה צווי אחר וכן קצמלי מעשה היה צימי רבינו שיג אליעזר ממין *שהציאו מת מחוך לתחוס צשבת צספינה והיה המקום צר לצא אליו

אדם**הלכות שבת כלל ב****חיי**

ך מיהו בדבר יבש שנתבשל, ועכשיו על ידי השריה בחמין או כשיתן נגד המדורה יהיה נימוח, יש מתירין, דכיון דנתבשל כבר והוא יבש, אף על פי שיהיה נימוח, מותר. ולפי זה מותר ליתן מלח שנתבשל וכן צוקר אפילו בכלי ראשון. וכן מותר ליתן פשטידא שיש בו שומן הרבה כנגד המדורה אפילו במקום שהיד סולדת בו (מ"א ס"ק מ'). ויש אומרים דהא דאמרינן דביבש שנתבשל לא שייך בישול, דוקא לענין לשרותו בחמין שעדיין יהיה נשאר יבש. אבל כשהיה נימוח, אם כן הוי דינו כדין דבר לח¹⁹ שנצטנן דאסור משום בישול (לבוש וט"ז סק"כ). ולפי זה, צריך ליתן הצוקר דוקא בכלי שני. ואפילו לערות עליו מכלי ראשון, אסור. ובספר ת"ש בשם תשובות פנים מאירות כתב, דמותר²⁰ ליתן הצוקר אפילו בכלי ראשון ואין בו משום בשול, דכיון דכבר נתבשל ודינו כמלח שנעשה על ידי בשול, ע"ש ועי' במ"א ס"ק ל"א[ו]. וכן אסור ליתן פשטיד"א²¹ במקום שהיד סולדת בו. ויש להקל במקום צורך²² (שם):

שלחן ערוך הרב הלכות שבת שיח

יך וכל זה במלח שאינו מבושל אבל מלח שלנו שמתקנים אותו ע"י בישול במים קצצ מותר ליתנו בכלי ראשון לדברי הכל קצצ שאין בישול אחר בישול בדבר יבש קצצ אפילו הוא נימוח ע"י בישול זה השני כמו שנתבאר למעלה ומכל מקום המחמיר בו כמו בשאר מלח תבוא עליו ברכה ר"א:

קצצ ראה גם לקמן סי' תסב סי"ח.

קצצ מרדכי שם בשם רבינו דן, ד"מ אות ד. מ"א סוף סקל"א.

קצצ מ"א שם.

ר ריש סעיף יא.

רא מרדכי שם. דרכי משה שם. לפירוש אליה רבה סוף סקב"ד (דקאי גם על מלח שלנו). וראה לעיל ריש סי"א להתיר בפשיטות אפילו לשרותו כדי שיהא נימוח. וראה שו"ת דברי נחמיה כח, ד, ל, ב. שבת כהלכה פ"ג ביאורים אות יב. ובסידור (הלכתא רבתא לשבתא בסופו): אין להקל במלח שלנו אף שנתבשל תחלה, שנאמר שחזור ונמחה אין להקל בו יותר מבמלח שבימיהם לפי חילוק הרעות שבשו"ע שיש אוסרים אפילו ליתן בכלי שני שהם"ב והמחמיר תבא עליו ברכה.

שבט

או"ח סימן לט

הלוי

סימן מ

ב"ה, עש"ק עקב תשמ"ח לפ"ק, פה אוברנאו, ע"י לוצרן יצ"ו.
כבוד ידידינו הרב הגאון המפוראר ר' מרדכי שלמה שטינמן
שליט"א ראש כולל ורמו"צ בעיה"ק ירושלים ת"ו.

אחדשה"ט וש"ת באהבה,

קבלתי יקרתו, והיות גם פה עמוס אני להשיב לרבים
אנקוט נפשאי בקצרה, אודות הנהוג אלכס
שהצננות כשהולכות לכבוד שבת לטייל לקרובים והחוס מעיק
בדרך מכינים לעצמם מע"ש בקבוקים מלאים מים בפרזר עד
שנעשו קרח ממש כדי שלכל אורך הדרך יהיה מהם מים קרים
ע"י שיפשו המים ממילא במשך הליכתם.

וספוקא מספ"ל דלכאורה יש לנהוג כדעת המחמירים
ברמ"א או"ח סי' ש"ח סט"ז שכ' דנהגו
להחמיר כדעת בעה"ת לחוש בכה"ג משום נולד דמעיקרא
קרוש ועכשיו נוזל כמובא בראשונים סו"פ ד' שבת, והיות
בהעמקת דברי בעה"ת משמע דלא אסר משום נולד רק במניח

במכוון דבר הקרוש להפסיר נגד המדורה וכה"ג, לכן יש
מקום לדון אם כה"ג שמוציאים דבר קרוש מהפרזר וצמח
שעה נמחה מאליו אם יש בו משום נולד כיון שאין עושין
ממש בידים או דילמא כיון דיסוד שיעת התרומות משום
נולד א"כ בכל אופן שנפטר אפילו מעצמו יהא אסור, והעיר
מדברי הפמ"א ח"א סי' פ"ד דלדבריו יולא דבנמות מאליו
ודאי מודה ס' התרומות דהא הפמ"א מחלק בשיטת סה"ת
בין גרמי דהיינו שנותן סמוך למדורה לגרמא דהיינו רחוק
מאש או בחמה, ושזב הביא כ"ח ממה שבארתי בזה בשבט
הלוי ח"ג סי' נ"ה והערותי על זקני הגאון פנים מאירות,
ופירשתי בעניי שיטת סה"ת בברור דלא כמשמעות הפוסקים
שהבינו דמשום נולד לבד אסור אלא דגם לכה"ת לא אסור
רק משום מוליד דבר חדש וזה מסבב דעלינו לאסור אח"כ
משום נולד, והיינו דנחית בעיקרו לשיטת רש"י ותוס' בשבת
שם דמשום צורא דבר חדש אסרינן, אלא דסה"ת הוסיף טעם
על אסורו דיעבד ע"ש בשבט הלוי הדברים מוסברים היטב,
ועכשיו שאלנו האין לנהוג למעשה אם כפשוטו הרמ"א סי'
ש"ח דמשום נולד וכהנחת מג"א וא"כ גם ממילא אסור או
דאפשר להקל בממילא עפ"י יסודות הג"ל.

ואומר בטח דנ"ד לכל הדעות מותר דלא מציעא למה
שבארתי בשבט הלוי ח"ג סי' נ"ה דהאמת דסה"ת
ג"כ נחית לשיטת רש"י דתחילת הגזירה משום מוליד צורא
מים חדשים אלא דמה"ט לא הי' אסור גם דיעבד ולזה חי'
הסה"ת דגם דיעבד אסור משום נולד דאע"פ שאין נולד
זה דומה לנולד דכולי תלמודא כאשר הקשו הראשונים עליו,
מכ"מ כיון שחז"ל אסרו מדרבנן מטעם צריחת המים ודומה
לאב מלאכה במה שמציא דבר חדש הרי חשבנו בגזירתנו
המים האלה כנולדים מחדש, מעתה גם לענין דיעבד שייך
לאוסרם משום נולד, וכחצתי שם דמה שאסור ליתן אינפאנדא
אלל האש בזה שייך סברת הפמ"א דדומה לגרמי משא"כ
העמדה בחמה, וטעם הראשונים שלא ראו הבנה זו ביארתי
בשנה"ל שם.

ועכ"פ מציאות זה לקחת דבר קרוש מהפרזר שימס מעצמו
במשך הזמן בודאי מותר להג"ל, אלא גם להמג"א
ורמ"א שהבינו שלסה"ת האיסור לגרמי משום נולד לאסור
גם בחמה מכ"מ בזה יראה דמותר, דהא כ' מג"א סי' ש"ח
ס"ק מ"ב בא"ד ח"ל: ונ"ל דמותר ליתן הפשטידא קודם
שהוסק התנור כמש"כ סוס"י רנ"ג דאפילו בנותן הקדירה
קודם שהוסק התנור פטור אבל אסור, כ"ש הכא דיש מחירין
אפילו אחר שהוסק.

ובצדק הקשה הפמ"א דהא הכא לא משום ביטול אוסרים
אלא משום נולד דהא אפילו בחמה אוסרים ליש
מחמירים והניח צ"ע ולדידי מזה הוכחה ברורה דגם לרמ"א
ומג"א אינו נאסר אלא בקעביד איזה מעשה שיהי' נולד דהיינו
כנגד המדורה או הנחה בחמה עכ"פ שרוצה להחשיב המים
הנולדים, אבל בנפטר מאליו ממש או הניחו סתם לא נגד
המדורה ולא נגד החמה, אלא דקוף חוס התנור לבא או סוף
חמה לבא מותר גם להמחמירים כפסק המג"א ומ"צ וכו'. זה
הנלענ"ד בזה כי אין הזמן עוד להאריך.

והריני דוש"ת בדידות ואהבה. מצפה לרחמי ה'.

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

וכל דבר שנתבשל או נאפה כל צרכו לתחורו בכלי ראשון לחטמו (מז) או ליתנו בצד האור מותר שכל דבר שנתבשל או נעשה (מח) כל צרכו אין בה משום בישול שאין בישול אחר בישול אכל יש בישול אחר צלי ויש צלי אחר בישול דתניא בפסחים פ' כל שעה בסופו [מ"א ה'] צלאו ואח"כ בשלו חייב ומתמה תלמודא אמאי הא צלי אש הוא אמר רב כהנא הא מני ר' יוסי היא דתניא יוצאין ברקיק השרי ובמבושל שלא נימח דברי ר"מ ר' יוסי אומר יוצאין ברקיק השרי אבל לא במבושל אע"פ שלא נימח פי' (ספ) גבי מצה לחם כתיב ואינו נקרא לחם אלא אפוי ולא מבושל וכשבשלו אחר אפייתו נקרא מבושל דיש בישול אחר אפייתו הוא הדין גמי צלאו ואחר כן בשלו דיש בישול אחר צלי ור"ם ור' יוסי אמרי' בעירובין [מ"ו ז'] הלכה כר' יוסי ועוד דברייתא תנא להא דר' יוסי בלשון רבים וכשם שיש בישול אחר צלי ואפוי כך יש צלי אחר בישול דמברא אחת היא ואמרינן גמי ביבמות פ' תחולין [מ' א'] דאע"ג דחלטיה כיון דהדר אפייה בתנור לחם איקרי ואדם יוצא י"ח בפסח ואחרי דסוגיא דתלמוד כר"י כוותיה עבדינן הלכך אחרי שפירשתי שיש דבר המתבשל בכלי שני ויש בישול אחר אפוי וצלי ויש צלי אחר בישול יוהר אדם שלא יתן פת אפוי בשבת אלא (ג) בכלי שני במקום שהיד סולדת בו וגם מצלי יוהר כמו כן וגם המבושל לא יתן אצל האש בתום גדול שהיד סולדת בו ואם עשה חילל שבת וחושש אני לו מסכילה וחמאת ואע"ג דההיא דיבמות כרב יצחק בר אבדימי ודלא כרבא מ"מ מהאי סברא לא חלק רבא אלא מהאי דלא בעי לאוקמא לברייתא כאבא שאול וגם בעל הלכות גדולות פוסק הלכה כר' יוסי בהלכות פסח

תועפות ראם

(ג) אלא ככ"ס כו'. הסמ"ק סי' רס"א כ'

דעת הרא"ם לאסור לתת פת בתוך כלי ראשון בעודו רותח עכ"ל נראה שה' לפנינו טמאת כח"י של היראים שלפנינו דלילו ביראים בדפס אחת שלא יתן פת אחי בשבת אף בכלי שני וכ"כ המרדכי כפ' כירה בשם הרא"ם והסמ"ג לאין ס"ס ע"ש הרא"ם ואנא דעת רבינו בשו"ע או"ח סי' ט"ח סעי' ה' ועין כפ' גית ורדים למהר"א הלוי האו"ח כלל ג' סי' ג' שם מהר"י פראג' דנש"ל הרא"ם אח"י ואם עשה כן חילל שבת וחושש אני לו מסכילה וחמאת לא קאי אלא לסיפא דמילתא דבשר או דג מבושל לא יתנו בלד האש במקום שהים"כ דהוי גלי בתר בישול ולפעמי' חיל דים בישול אחר גלי וה"ל גלי אחר בישול אצל פת דאסור לתוך כלי שני אפשר דליה ביה אלא אסורה בעלמא מגזירה. ובסי' פ' שם כ' מהר"ר משה חיון לתמוה על שיטת הרא"ם מחולק ק"ד כ' שאמרו שם ס"ס כ"ס האו"ח ואש מבושל דאם אחת דים דברים קלים להתבשל בכלי שני א"כ לוקמא בבשר גדי דך או בבשר שחבר נחבשל ממאלל ב"ד ולא נשאר רק נמר בישול יודאי הוי כדברים הקלים דבשיל ככ"ס והיכי קאמר בפשיטות כ"ס ח"מ כו' ואפשר לומר דה"ק כ"ס ח"מ מן התורה אלא מדרבנן והו"ל גזירה לגזירה ולפי"ז מוכרח לומר דהרא"ם לא אסר אלא מדרבנן ומש"כ הרא"ם חייב חמאת אסיפא דלישנא קאי בנותן דג או בשר מבושל אצל האש במקום שהים"כ ומ"מ שם השמועה דכ"ס אינו מבושל כלל מרקאמר ס"ס כ"ס הוא וכלי שני אינו מבושל שהוא יחוד לשון וסעי' ל' דלימא ס"ס כ"ס הוא כדאמר ס"ס זונן בזונן הוא ולא אמר דרך בישול אסרה תורה אלא סמך על הסמך וא"כ ה"ל הו"ל כ' א"ו דר"ל דכ"ס לא בשיל כלל אלו דבריו שם ומש"כ סם הסמ"ק מותר להניח גלי או בשר מבושל סמוך לאש כדי לחמם אפי' שמחממו כ"כ שהים"כ ויש רוצים לומר דגם בזה אסר הר"ר אליעזר ואינו נראה דלפי הרא"ם שהוא מביא מהביא דרביק בפסח אינו כ"ל דוקא היכי שבישל לבסוף במים או ביין עכ"ל. ותמיהי דבפנים היראים מבושר דגם המבושל לא יתן אצל האש בתום גדול שהים"כ ובדברי הב' או"ח סי' ט"ח הובא דברי הסמ"ק מותר להניח גלי סמוך לאש כו' ולא כ' שם או בשר מבושל והוא הנכון דאף לדעת רבינו הרא"ם אין אפייה אחר אפייה ולא גלייה אחר גלייה כדברי הסור שם ובגמ' רפ"ט מהל' שבת כ' בלשון היראים וגם דבר מבושל כנון בשר או דגים לא יתן בתום סמוך לאש שאין הים"כ ואש עשה כו' והוא חמיה דלפנינו כ' היראים בתום גדול שהיד סולדת בו. אולם הש"ג שבמרדכי פ' כירה העתיק דברי ההגמ"י בזה"ל בתום האש אפי' אין הים"כ כי אין אלו בקיאים בשיעור סילוד מתי הוא ואם עשה כן חושש אני לו מחמאת עכ"ל. נמא דמדינא שפיר כ' רבינו לחייב בתום גדול שהים"כ אלא משום דאין אלו בקיאים בשיעור סילוד לכן יש להחמיר אפי' בתום האש שאין הים"כ וא"ש ובהריקאגפי סי' קס"ו הביא דברי הרא"ם כמש"כ לפנינו ועיין בדרישה לאו"ח סי' ט"ח מש"כ להשוות דברי הסמ"ג והסמ"ק בדעת רבינו עיי"ש.

כל שעה פרק שני פסחים מא.

אבל לא במבושל. פ"ה דישול
מטול ליה מתורת לחם ולפי
מיייר צלילתו רכה דלילתו ענה לא
נפיק מתורת לחם כדפירש^א לעיל^ב ור"י
מפרש דמיייר צלילתו ענה ופסולה
משום מנה עשירה ומייית דכי היכי
דסגר רבי יוסי דישול מפיק ליה
מתורת אפייה לשוויה מנה עשירה
כאילו לא נאפה ה"ג גבי פסח עקר
מיינה דישול שם עליה:

אין מבשלין וכו': ת"ר^א במים
אין די אלא במים שאר משקין מניין אמרת קל
ורחוק ומה מים שאין מפנין מעמן אסורין
שאר משקין שמפנין מעמן לא כ"ש רבי
אומר במים אין לי אלא מים שאר משקין
מניין *ת"ל^א ובשל מבושל מ"מ מאי בינייהו
איכא בינייהו צ"ל קדר ורבנן האי בשל^ב מבושל
מאי עבדי להו מבעי ליה לכתניא^ב בשלו
ואח"כ צלאו או שצלאו ואח"כ בשלו חייב
בשלמא בשלו ואח"כ צלאו חייב דהא בשליה
אלא צלאו ואח"כ בשלו הא צלי אש הוא
אמאי אמר רב כהנא הא מני רבי יוסי היא
^א דתניא יוצאין ברקיק השרוי ובמבושל שלא
נימוח דברי ר"מ רבי יוסי אומר יוצאין ברקיק
השרוי אבל לא במבושל אע"פ שלא נימוח
עולא אמר אפילו תימא ר"מ שאני הכא דאמר
קרא^ב ובשל מבושל מ"מ

במים. ובשל מבושל ממים: שמפנין
טעמין^א. שנותנין צו טעם שלהן: ובש"ל
מבושל. רביא הוא דהוה ליה למוכתב
נא ומטשל: צ"י קדר. שמצטלין אותו
בקדירה בלא מים ובלא שום משקה
אלא מים^א הנפלטין משמנו למאן דיליף
לה מק"ו הכא שרי לרבי דיליף מרביא
האי נמי בשל מבושל הוא: חייב.
מלקות על אכילתו: ר' יוסי היא.
דאמר דישול לאחר אפייה דישול הוא:
יוצאין. די חובת מנה ברקיק השרוי
מתבטל לאחר אפייתו ואף על פי
שממסמסם לחם הוא כל זמן שהוא
קיים שלא נימוח לגמרי וכן במטשל:
אבל לא במבושל. דלאו לחם קרינא פיה
ואע"פ שכבר נאפה מתער האילן וחזר
וישלו מטלו מתורת לחם:

תורה אור השלם
א) אל תאכלו ממנו נא
ובשל מבושל ממים כי
אם צלי אש ראשו על
קרקעו (על קרבו):
[שמות יב טז]

הגהות וצינונים
[א] כ"י ובש"ל וצ"י ר"ח
כ"א:
[ב] כהר"ם טעמו וכו'ה
בגמ' בקצת כח"י וקצת
דפריי:
[ג] צ"ל
מכור. דבש. דפריי
כ"ד:

לח: כיצד מברכין פרק ששי ברכות

דרש רב נחמן רב נחמן. ק':
משום רבינו. שמואל: שלקות מברך
בורא פרי האדמה וחברינו ב'.
רב נחמן חסוד^א ולא קרי לעולא
רבותינו: אמר שלקות שהב"ל ואני
אומר. שהם חלוקין בפלוגמא דרבי
מאיר ורבי יוסי ודברי שמואל
ודברי ר' יוחנן ככל מיני ירקות הן
וחלוקין זה על זה שמואל כר"מ דאמר
מטשל קאי במלחיה ור' יוחנן קאי
כר' יוסי: יוצאין ברקיק השרוי.
במים ידי אכילת מנה של מנה
וקרינן ביה לחם עוני^א: **אבל** לא
במבושל. דתו לאו לחם איקרי:
אפילו ר' יוסי מודה. דלענין ברכה
במלחיה קאי:

דרש רב נחמן משום רבינו ומנו
שמואל^א שלקות מברכין עליהם בפה"א
וחברינו היוורדים מארץ ישראל ומנו עולא
משמיה דר' יוחנן אמר שלקות מברכין עליהן
שהכל נהיה בדברו ואני אומר במחלוקת
שנויה דתניא^ב יוצאין ברקיק השרוי ובמבושל
שלא נימוח דברי ר"מ ור' יוסי אומר יוצאין
ברקיק השרוי אבל לא במבושל אע"פ שלא
נימוח ולא היא דכ"ע שלקות מברכין עליהן
בפה"א ועד כאן לא קאמר ר' יוסי התם אלא
משום דבעינן מעם מצה^ב וליכא אבל הכא אפי'
רבי יוסי מודה

ספר ראביה

סי קצ"ז

בפרק כירה¹⁶ אמרינן אין נותנים ביצה בצד המיחם בשביל שתתנלגל, ואם נילגל חיין חמאת, כעין¹⁶ קוליים¹⁷ האיספנין והמליח הישן שהריחן היא גמר מלאכתן. ושמעתי מרבינו אליעזר ממיץ שהיה אומר¹⁸ אין בישול אחר בישול בשבת, וכתנן בריש [פרק חבית]¹⁹ כל שנא בחמין מלפני²⁰ השבת מדיחין אותו בחמין בשבת. וכן אין אסיה אחר אסיה²¹ בשבת, אבל יש אסיה אחר בישול ויש בישול אחר אסיה, כגון לשרות לחם כרותה, ואין²² אט בקיאים אס גם בכלי שני ט[ת]כשל²³ שהרי נחלק חכמים²⁴ בדבר לגבי תכלין ומלח, וכתנן²⁵ יוצאים ברקיק השרוי ובמבושל שלא [נמח]²⁶ ר' יוסי אומר יוצאין ברקיק השרוי [אכל לא] במבושל [אע"ס] שלא²⁷ נמח, והלכה כר' יוסי²⁸. ולא²⁹ מילתא היא, דהא מייתי³⁰ ליה בפרק כיצד מברכין³¹ ומסקינן עד כאן לא קאמר ר' יוסי אלא לגבי מצה דבעינן מעם מצה בסיו³² וליכא³³:

(¹⁶) שבת ל"ח סע"ב. (¹⁶) כ"א, וחכונה: כמו. ונראה שרבינו העתיק לשון פרי"ח, ושם: כענין. (¹⁷) שבת ל"ח רע"א. (¹⁸) לפנינו בס' יראים סי' קיב ובשלם קליד א' וכו'. (¹⁹) שבת קמ"ח ב'. (²⁰) גוי משנה שבירוש' תרי"ף ותגמרא שבת ל"ח רע"א. (²¹) ועפ"ז יש לתקן בס' יראים, ונפלו קושיות ותגרות האחרונים. ע' שם חדש ומעשה בצלאל לפסקי דיקאנמי סי' קט"ז ותגרות ליראים השלם. (²²) מכאן עד ומלח בשורה 15 מאמר המוסגר. וביראים מוסב על לא נתבשל כלל, אבל לפי חאמת אין חילוק לשיטתו בין בשול ראשון ובין בישול אחר אסיה. (²³) יראים. וכו"ז: מבושל. (²⁴) שבת מ"ב ב', יראים השלם קליד א'. (²⁵) ברייתא פסחים מ"א א'. ועל תנן במקום תניא ע' לעיל רס"י קי"ד בתגותי אות 19. (²⁶) כ"ז: נגמרת, כ"א: נאמרת. (²⁷) כ"ז: השרוי ובמבושל שלא נימח. (²⁸) ע"כ יראים. והוא מפרש כפירש"י פסחים שם וברכות ל"ח ב': בפלו מתורת לתם. וכן תרמב"ם פ"ז מה' תומ"צ ח"ז. (²⁹) מכאן עד וליכא בשורה 18 העתק במרדכי שבת פ"ג סס"י ע"ב ובקיצוד באגודה שבת סס"י ג"ד. ומתמרדכי הובא בכ"ז אר"ח סי' שו"ח, וכתב שקושית תראביה חזקה היא. וע' בי"ח אר"ח שם ופ"ז שם סק"ו הערות ליראים השלם. (³⁰) כ"א, כ"ז: מוירש. (³¹) ברכות ל"ח ב'. (³²) ליתא בגמרא. (³³) ע' תוס' פסחים מ"א א' ד"ח עולא ותרי ברכות ל"ח ב'.

ערוך הלכות שבת סימן שי"ח השלח

בן כתב רבינו הב"י בסעיף י"ז אסור ליתן צונן עד המיחם אפילו להפשיר כל שהמיחם חם כל כך שאנו היה מניחו שם הרבה היה בא לידי בישול דהיינו שיהיה היד סולדת בו שדין מניח על גבי מיחם כדין מניח כנגד המדורה ואם אינו חם כל כך מותר עכ"ל ופשוט היא דכונתו בצונן יבש שלא נתבשל עדיין דאלו נתבשל הא מותר בכל ענין דכבר נתבאר בדבר יבש לכ"ע אין בישול אחר בישול ולכן פשיטא שמותר ליתן בשר או דגים צוננים שתפוג צינתן על גבי קדירה רותחת אך כונתו לדבר שלא נתבשל עדיין או בצלי או במיגון למאן דס"ל דיש בישול אחר צלי או אחר מיגון ולכן מיינאב"ץ שהוא מטיגן אסור לתתו ע"פ קדירה רותחת אם יכור לבא לשם לידי בישול אבל מה שאנו קורין בשר צלי גיבראטינ"ס אין זה אלא מבושל וצלי אינו אלא בשר שצולין בשפור על האש שאין אנו יודעין מזה ואצרינו כל בשר הוה מבושל :

חזו"ן הלכות שבת סימן לז אי"ש

סט"ו דבר שנחצשל כ"ל והוא יבש כו' מותר להניחו כנגד המדורה כו', צה"ל צשם אחרונים הק' דהא הו"ל ללי אחר בישול, וע"כ כ"ל דכל שלא יבוא לטעם ללי ממש חלה שיחיבש קלח אין צזה בישול אחר בישול, ואפשר דללי קדרה כדין בישול לענין זה, ודוקא ללי על גחלים או על שפור יש צללי זו אחר בישול.

אגלי	מלאכת האופה	טל
[יח] (א) ויראה לי עוד דבר שנתבשל כו'. לפמ"ש המחבר [סעי' ה'] שני שיטות יש בישול אחר צלי וממילא ה"ה להיפוך ולהאוסרים וס"ל יש בישול אחר צלי ה"ה דיש צלי אחר בישול. וכ"כ בספר יראים ובמרדכי [ס' ש"נ] בשמו להדיא. וכ"כ הרב בש"ע סעי' י"ג. וקשה על המחבר סעי' ט"ו וז"ל דבר שנתבשל כל צורכו והוא יבש שאין בו מרק מותר להניחו כנגד המדורה אפילו במקום שהיד סולדת בו. וכיון שמניחו בלא משקה הוי לי' צלי אחר בישול. וכבר הקשה זה בספר מנחת כהן כ' שער ב' פרק ד' ד"ה ואמנם ולא חירץ כלום. ולהלכה כתב דיש בישול אחר צלי ואין צלי אחר בישול. מאחר שהפוסקים לא הסכימו בזה [וזה שלא כדברי הרב בש"ע] ולדידי אין לחלק בזה כלל. אך טעם המחבר נראה לי כי עפ"י מה דאמרינן בש"ס גיטין י"ט. במעביר דיו ע"ג סקרא חייב שמים אחת משום כותב ואחת משום מוחק. סקרא ע"ג דיו אמרי לה חייב מוחק הוא. פירש"י אבל לא כותב דמתחילה ה"י כתב הגון מעמה ע"ש. הרי דאף שעכשיו אינו ניכר הדיו רק הסיקרא וכתב העליון ביטל את כתב המתחמין. מ"מ כיון שמתחלה ה"י כתיבה הגונה ממנה [וה"ה בשו"ה לה] לא חשוב עשה מלאכה. ה"נ כיון שמתחילה ה"י מבושל ועושהו צלי דחשוב נמי בישול לא חשוב עשה מלאכה אם לא שיהי' בישול טוב מאשר ה"י במחילה. אך לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה וכשהי' צלי ורצה לעשותו מבושל כיון שלפי מחשבתו הבישול טוב לו מל"י חייב כמו המעביר דיו ע"ג סקרא. ובסיקרא ע"ג דיו אף אם רצה בסיקרא. כיון שדיו ה"י כתב הגון מעיקרא בטלה דעתו. אבל בשום מהני מחשבתו כיון דמלאכת מחשבת אסרה תורה. וע"כ השורה את האפיו ברוחמין כיון שניחא לי' בריכוכו חשוב ניחא לי' בבישול וחייב. אבל המעמיד מבושל כנגד המדורה לחממו לא ליכנס הוא צריך רק לחימום לא חשוב עשה מלאכת בישול כמו המעביר סקרא על גבי דיו ולא חשוב כותב: (ב) ולדעת הר"א ממך שאוסר ליתן מבושל כנגד המדורה י"ל דס"ל שם כפי' המוס' בד"ה מוחק הוא דחשוב לי' מוחק ע"מ לכתוב דעומד לחזור ולכתוב עליו בדיו. ומקלקל לא הוי דעל כתיבה זאת תהי' כתיבה עליונה רישומה ניכר טפי משאם ה"י מתחונה לבדה. וע"כ יש לומר דלענין כותב חשוב מקלקל שאם יחזור לכתוב עליו בדיו יתבטל כתב של עכשיו ואם לא יחזור ויכתוב בדיו מקלקל הוא. ולעולם חשוב כותב בסיקרא ע"ג דיו רק דהוי מקלקל. אך במעמיד כנגד המדורה דלאו מקלקל הוא שפיר חייב משום מנשל. והב"י סובר כפירש"י הואיל דעיקר דין בישול אחר צלי שני במחלוקת לא החמיר כ"כ לחוש גם לפי' המוס' בסיקרא ע"ג דיו:	ט י"א אע"פ שאין בישול אחר בישול. והוא הדין דאין צלי' אחר צלי'. [טז] מ"מ יש בישול אחר צלי' או אפי' וכן יש צלי' ואפי' אחר בישול. ואין כן דעת רוב הפוסקים. ויראה לי דעיסה מבושלת או מטוגנת שאפאה חייב לכל הדיעות וראוי להחמיר אפילו בבישול וצלי' כסברא הראשונה [טז] ונזהרין עוד שלא ליתן פת אפי' אפילו בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו כי יש דברים הקלים להתבשל שמתבשלין אפי' בכלי שני כמו שיתבאר. ואולי פת שטבעו הוא רך נמי קל להתבשל כמותם ואפילו ברקיקי מצה יש להחמיר. ומ"מ [יז] יראה לי דצלי שנתבשל וחזר וצלאו וכן מבושל שנצלה וחזר ובישלו בשבת אין להחמיר. [יח] ויראה לי עוד דבר שנתבשל כל צורכו והוא יבש מותר להעמידו כנגד המדורה כשכוונתו לחממו ולא לצלותו:	

כ וכן הק' בבית מאיר ובמאמר מרדכי.

א וע"כ בסיו' הפ"ה טעם נוסף רכיון שלא היה נצלה בלעדי ביישור הראשון עדיין ביישול הראשון עדיין

כ וכן הק' בבית מאיר ובהאמר מרדכי.

כא וע"ע בס"י הפ"ד ה"ה טעם נוסף דכיון שלא היה צללה בלעדי בישול הראשון עדיין בישול הראשון עדיין

ש"ת יחזקאל דעת חלק ב סימן מד

שאלה: האם מותר לערות בשבת מים רותחים מהברז של המיחם שעל האש, על קפה או קפה נמס שבתוך הכוס, או לא?

(א) תשובה: במשנה במסכת שבת (דף קמה:): שנינו: כל שבא בחמין מערב שבת, שורים אותו בחמין בשבת. והסבירו התוספות, שכל שנתבשל לפני השבת מותר לשרותו אפילו בכלי ראשון שהועבר מעל האש, אף על פי שעדיין הוא רותח והיד סולדת בו, מפני שאין בישול אחר בישול. כלומר, דבר שנתבשל כבר מלפני השבת, אין בו משום איסור בישול כשחוזר ונותנו בכלי ראשון רותח. והנה רבינו אליעזר ממיץ בספר יראים (סימן קב) כתב, שאף על פי שאין דין בישול אחר בישול בשבת, מכל מקום דבר שנאפה או נצלה, אם נותנו אחר כך במשקה רותח, יש בו משום מבשל בשבת, ולכן אסור לתת לחם אפוי בתוך מרק חם שהיד סולדת בו, שיש בישול אחר אפיה. והוא הדין להיפך, שיש אפיה וצליה אחר בישול, ולכן אסור לתת בשר או דג מבושל אצל האש במקום שהיד סולדת בו. וראיה לזה ממה שאמרו בפסחים (דף מא ע"א) שאין יוצאים ידי חובת אכילת מצה בליל פסח ברקיק שנתבשל, משמע שהבישול מבטל כח האפיה שקדם לו, ופנים חדשות באו לכאן. וסיים: ואם עבר ועשה כן הרי זה חילל את השבת, וחוששני לו מאיסור חטאת וסקילה. ע"כ. וכן הובא להלכה בספר המצות גדול (הסמ"ג, בסימן סה), במלאכת האופה. אולם, רבינו אבי העזרי, הראב"ה, בחלק א' (סימן קצז עמוד רנו), דחה בשתי ידים דברי היראים בזה, וכתב, שדוקא מצה שנתבשלה אי אפשר לצאת בה ידי חובה בליל פסח, משום שקיבלה טעם התבשיל, ונתבטל טעמה של המצה, וכמו שאמרו על זה במסכת ברכות (דף לח:), משום שטעם מצה בעינן וליכא, אבל לגבי שבת, כשם שאין בישול אחר בישול, כך אין בישול אחר צליה או אפיה. וכן הסכים המרדכי בפרק ג' דשבת (דף לט ע"א). וכן כתב בספר האגודה (שם סימן נד). (ועיין עוד בפסקי ריקאנטי סימן קטז). וגם מרן הבית יוסף (/או"ח/ בסימן שיח) הסכים לדברי הראב"ה להקל. וראה בשו"ת מהר"ח אור זרוע (סימן קפט). ובשו"ת הרדב"ז חלק ה' (סימן ב' אלפים ור"ד). ובספר גזע ישי (מערכת א' אות עט). ע"ש.

(ב) והנה מרן בשלחן ערוך (/או"ח/ סימן שיח סעיף ה) כתב בזו הלשון: יש מי שאומר שדבר

שנאפה או נצלה, אם בישלו אחר כך במשקה רותח יש בו משום בישול, ויש מתירים. ע"כ. ולפי הכלל שהובא בשו"ת עבודת הגרשוני (סימן קיד), ובכנסת הגדולה (בכללי הפוסקים כלל סב), שבאופן כזה שמביא מרן שתי דעות, יש אומרים ויש אומרים, הלכה כיש אומרים בתרא, וכן כתב המהר"ם בן חביב בשו"ת גנת ורדים (חושן משפט כלל ה' סימן יא). ובשו"ת בית דוד (חלק אורח חיים סימן קיד), ובשלחן גבוה (בכללים סימן יז). ועוד הרבה אחרונים. לפי זה דעת מרן השלחן ערוך לפסוק להקל כדברי הראב"ה והמרדכי. וכמו שכתב בבית יוסף. ואפילו לדברי הגנת ורדים (חלק חשן משפט כלל א' סימן ב), והמשפטים ישרים ברדוגו חלק א' (סימן ג), שכתבו שאין הכרע בדבר, וכן כתב הפרי מגדים בהקדמתו ליוורה דעה (בכללים סימן ב). וראה עוד בזה בשו"ת פני יצחק אבולעפייא חלק א' (חלק חשן משפט סימן כה, דף ריח ע"ד), ובספרו לב נשבר (דף מה ע"ב). מכל מקום כאן שתפס מרן סברת הסמ"ג והיראים שאוסרים בלשון יחיד: יש מי שאומר, ואילו סברת ראב"ה והמרדכי בלשון רבים: ויש מתירים, נראה שתופס עיקר כדברי המתירים. וכמו שדקדקו כמה אחרונים בכיוצא בזה, ומהם: בשו"ת דגל מחנה אפרים לניאדו (חלק חשן משפט סימן ז). ובשו"ת לב חיים פלאגי חלק א' (סימן סב). ובשו"ת יהודה יעלה קובו (חלק חשן משפט סימן ב), ובשו"ת שערי רחמים פרנקו (חלק אבן העזר סימן יט). ועוד. ובפרט שמרן גילה דעתו כאן בבית יוסף להקל. וכן פסק באמת הכנסת הגדולה (בסימן שיח בהגהות הטור), ושכן מנהג העולם לערות בשבת מרק רותח מכלי ראשון על פת שבתוך הקערה, מפני שתופסים עיקר כדברי מרן שאין דין בישול אחר אפיה. וכן הסכים הגאון רבי יהודה עייאש בספר מטה יהודה (סימן שיח סק"ג). [ובזה ניחא מה שהקשה הבית מאיר, והביאו המשנה ברורה בביאור הלכה (סימן שיח סעיף טו), על מה שפסק מרן שם: דבר שנתבשל כל צרכו והוא יבש שאין בו מרק, מותר להניחו כנגד האש אפילו במקום שהיד סולדת בו. וקשה, שהרי בסעיף ה' הביא מרן השלחן ערוך דעת רבי אליעזר ממיץ שיש בישול אחר אפיה וצליה, והוא הדין להיפך שיש צליה אחר בישול, וכמו שכתב הסמ"ג, וכן כתב המגן אברהם, ואיך התיר כאן בסתם ע"כ. (וכן הקשה בחידושי רז"ה על המגן אברהם בחידושי לאורח חיים סימן שיח). ולפי האמור

סק"ב), וכתב שלדברי המתירים שומעים כי הם הרבים, וטעמם ונימוקם עמם. וכן מסתבר.

(ה) והן אמת כי רבינו הרמ"א בהגה כתב להחמיר כדעת היראים שיש ביטול אחר אפיה וצליה, ולפי זה אין להתיר כלל עירוי מים רותחים מכלי ראשון על הקפה בשבת, אלא יש לערות הרותחים לתוך כוס, וממנה יערה לכוס הקפה. וכן דעת החתם סופר (חלק א"ח סימן עד), והבית מאיר (סימן שיח) להחמיר. וכן כתב הזרע אמת חלק א' (סימן לט). וכן פסק המשנה ברורה. וכן ראוי לאחינו בני אשכנז היוצאים ביד רמ"א להחמיר בזה. אבל לנו בני עדות המזרח יש להורות להקל כדעת מרן שקבלנו הוראותיו. וכן פסק בפשיטות הגאון רבי יוסף חיים בשו"ת רב פעלים חלק ג' (חלק א"ח סימן יא). (וכן כתב בשו"ת מים חיים משאש סימן קיח). ומכל שכן שיש כאן ספק ספיקא להקל, שמא הלכה כהאומרים אין ביטול אחר אפיה וצליה, והוא הדין קליה. ואם תמצא לומר שהלכה שהיראים /כהיראים/ שיש ביטול אחר אפיה, שמא דוקא כשנותן בכלי ראשון שהיד סולדת בו, אבל עירוי שמא אינו אלא ככלי שני שאינו מבשל, כדעת רשב"ם שהובא בתוספות שבת (מ:). וכן הסכים הריטב"א בחידושיו (שבת לט ע"א) ושכן דעת רש"י והרא"ה.

(ו) ומכל מקום בקפה נמס נראה שיש להקל אף לדעת הרמ"א, מכיון שהקפה נתבשל לפני כן. והרי זה דומה למה שכתב המגן אברהם (בסימן שיח ס"ק לא), שמלח מבושל לכל הדעות מותר ליתנו בכלי ראשון רותח, שאין ביטול אחר ביטול. וכתב בספר תוספת שבת (שם סוף ס"ק לט), שכן כתב גם בתפארת שמואל מפי השמועה, ושכבר כתב כן המרדכי בשם הרב רבינו דן. והובא בדרכי משה. ועיין בשו"ת פנים מאירות חלק א' (סימן פד) שלמד מזה לדין הצוקר /הסוכר/ שמבשלים אותו תחלה, שיש להתיר לערות עליו מכלי ראשון, שאין ביטול אחר ביטול. ע"כ. וכן פסק הפרי מגדים (סימן שיח משבצות זהב ס"ק טו). ע"ש. והגאון יעב"ץ בספר מור וקציעה (סימן שיח) העיד שפשט המנהג להקל. אמנם בשו"ת זרע אמת חלק א' (סימן לט) כתב לפקפק על דברי הפנים מאירות, וכתב שאין להתיר לערות מכלי ראשון על הצוקר, ודלא כהפנים מאירות שהתיר בזה, כי נראה קצת ביטול הצוקר כעין אפיה שאסור לדעת כמה פוסקים, ועוד, שמכיון שלא נגמרה עשייתו ותכליתו, כי אין דרך לאכול הצוקר בעיניה, הוה ליה כאילו לא נתבשל כל צרכו שאסור לגמור ביטולו. ע"ש. ולא זכר דברי המרדכי והרמ"א

ניחא, שמרן עצמו סובר להתיר כסברא אחרונה שהובאה בסעיף ה').

(ג) ולפי זה הקפה שהוא כבר קלוי, אין שום איסור לערות עליו בשבת מים רותחים מבלי ראשון, שדין צליה ודין קליה שוים בזה. ואפילו אם הקפה נימוח בתוך הכוס על ידי המים הרותחים, אין לומר שיש לחושבו כדבר לח שנתבשל מערב שבת, שרבו הפוסקים שאומרים שיש בו דין ביטול, כי יש ביטול אחר ביטול בלח, וכן נפסק בשלחן ערוך (/א"ח/ סימן שיח סעיף ד), זה אינו, שהרי פסק מרן בשלחן ערוך (/א"ח/ סימן שיח סעיף טז), שמותר לתת בשבת פשטידא, שהוא פת ממולא בחתיכות בשר ושומן, כנגד האש, אפילו במקום שהיד סולדת בו, ואף על פי שהשומן שבתוכה שנקרש חוזר ונימוח, וכן מותר לתת קדירה שיש בה רוטב קרוש, כנגד האש, אף על פי שהשומן שנקרש חוזר ונפטר ונעשה צלול, שמכיון שבשעה שנותן את התבשיל הוא יבש, מותר, שאין ביטול אחר ביטול. וכן כתב הגאון ר' יחזקאל לנדא בספר הצ"ח שבת (קמה:), לגבי חמאה. ואם כן הוא הדין לגבי קפה אפילו הוא נימוח במים הרותחים מותר, משום שאין ביטול אחר קליה.

(ד) ואמנם הגאון רבי אברהם הלוי, אב"ד מצרים, בשו"ת גנת ורדים (כלל ג סימן ב) אסר לערות מים רותחים על קפה בשבת, משום שחשש לסברת היראים שיש ביטול אחר צליה או קליה, ועוד, שאין אבקת הקפה ראויה לאכילה בעינה. אולם הגאון רבי יעקב פראג', אב"ד אלכנסדריא של מצרים, בתשובתו שם, השיב על דבריו, והעלה שהעיקר להתיר, כי העיקר להלכה כמו שכתב מרן השלחן ערוך שאין ביטול אחר צליה, וגם אבקת הקפה הטחון ראויה לאכילה, והולכי דרכים אוכלים ממנה, כי טעמה ערב, והאוכל ממנה נהנה. (ורבים מערבים אבקת קפה עם סוכה ואוכלים ממנה). גם הגאון רבי משה בן חביב, אב"ד ירושלים, בתשובתו שם, העלה להקל לתת אבקת הקפה לכוס שיש בו מים רותחים, שכלי שני אינו מבשל. ומכל שכן לפי מה שמבואר בכנסת הגדולה שהעיקר כסברא השניה שבשלחן ערוך, שאין ביטול אחר צליה, שלפי זה מותר אף לערות עליה מים רותחים מכלי ראשון. וכן הסכים הגאון רבי אברהם יצחקי, אב"ד חברון, בתשובתו שם, שהעיקר כסברת המתירים שבסעיף ה' שאין ביטול אחר צליה, והוא הדין שאין ביטול אחר קליה. וכן הגאון רבי משה חיון בתשובתו שם, הסכים בפשיטות לדברי המתירים. והביא דבריהם הגאון רבי יהודה עייאש בספר מטה יהודה (סימן שיח

שהתירו מן הדין במלח, אף על פי שאין תכליתו לאכלו בעינו אלא על ידי תערובת. וכל שכן בצוקר שהוא יותר ראוי לאכילה בעין. (ועיין בספר עקרי הד"ט חלק א"ח סימן יד אות לו מה שהאריך בזה). ובשו"ת מהר"ם שיק (חלק א"ח סימן קלב אות ג) כתב, שאף שנראה לו שסברא ישרה היא להקל במלח וצוקר כדעת המגן אברהם והפנים מאירות, מכל מקום מדברי הרמ"א נראה שמחמיר בשניהם, שהרי סתם בהגה (/או"ח/) בסימן שיח סעיף ט) לאסור במלח, אף שהיה מצוי אז מלח מבושל, ומשום שהואיל וסופו להיות נימוח, נחשב כדבר לח, וקיימא לן שיש בישול אחר בישול בלח, והצדק עם הלבוש שהובא במגן אברהם (ס"ק מ), שצריך לומר בשלחן ערוך סעיף טז אם אין היד סולדת בו. ע"כ. ואין דבריו מחוורים, שכבר האריך בספר מנחת כהן (במשמרת השבת פרק ג) לסתור בחריפות דברי הלבוש שהגיה הספרים, ויישב הנוסחא שלפנינו בטוב טעם ודעת, שמותר לתת הפשטידא כנגד האש במקום שהיד סולדת בו. ע"ש. וכן מבואר בארוחות חיים (הלכות שבת אות עז), ובהר"ן שבת (דף מ ע"א) ד"ה תנו רבנן מביא אדם קיתון של מים, שאפילו במקום שהיד סולדת בו מותר. וכן הפרישה (אות ה) כתב שדברי הלבוש אינם נכונים. וכן הסכים המגן אברהם שם. וכן כתב הרב תוספת שבת (ס"ק נא). והמאמר מרדכי (ס"ק יז). ומרן החיד"א בברכי יוסף (סק"ו) הביא בשם מר זקנו הגאון רבי אברהם אזולאי בכת"י, שהוכיח גם כן שהעיקר כהנוסחא שלפנינו שצריך לומר במקום

שהיד סולדת בו, ודלא כהלבוש. ע"ש. וכן כתב הגאון יעב"ץ בספר מור וקציעה (סוף סימן שיח). ע"ש. ולכן העיקר להלכה להתיר לערות מכלי ראשון על הצוקר, שאין בישול אחר בישול. וכן הורה רבינו הצ"ח בדרשותיו, והביאו להלכה הגאון מהרש"ם בספר דעת תורה הלכות פסח (סימן תסז סעיף ח, דף קע ע"ב). ע"ש. והמשנה ברורה (ס"ק עא) לאחר שפסק להקל כדברי הפנים מאירות שאין בישול אחר בישול בצוקר, סיים: שטוב להזהר לכתחילה שלא לערות עליו מכלי ראשון שהיד סולדת בו, מפני שיש מפקפקים בזה. (וציין להשערי תשובה בשם זרע אמת הנ"ל). ולפי מה שכתבנו אין צורך להחמיר. (וכן כתב בשו"ת מים חיים משאש סימן קיח). ולפי זה כיון שבצוקר יש להתיר לערות מכלי ראשון, הוא הדין בקפה נמס שמותר לערות עליו מכלי ראשון. ואמנם בשו"ת מנחת יצחק חלק א' (סימן נה), וכן בשו"ת חלקת יעקב חלק ב' (סימן קטז), כתבו להחמיר בקפה נמס, שאף במלח מבושל אין הדבר ברור להתיר, שיש צד לומר שמכיון שבסופו של דבר הוא נימוח, נחשב כלח, ויש בישול אחר בישול בלח. ע"ש. אולם לדעתי העיקר להתיר בזה. וכן העלה רבה של ירושלים הגאון רבי צבי פסח פראנק בשו"ת הר צבי (דף רסח ע"ב), להתיר בין בצוקר ובין בקפה נמס. וכן דעת הגאון רבי יחיאל יעקב ויינברג (בשו"ת חלקת יעקב שם). (וע"ע בשו"ת באר משה ח"ב סימן כא). וכן עיקר להלכה ולמעשה.